

Szarka Tünde

Mai kérdések a magyartanításról

Egy vidéki pedagógus tapasztalatai

Tisztelt Szerkesztőség, kedves Olvasók!

Nem tudom, milyen lehetett az irodalom és a magyar nyelv tanítása száz évvel ezelőtt, de biztosan könnyebb volt, mint napjainkban. Sok kérdés vetődik fel bennem pedagógusként, amikor a pályámra gondolok.

Vidéken dolgozó, általános iskolai tanárként az az első, szomorú megállapításom, hogy a tanulmányi százalékot le kellett vinni az iskolánkban, mégpedig úgy, hogy az elégséges 34%-tól kezdődik. Ez nagyon alacsony – természetesen minden tantárgyra vonatkozik –, és egyfajta színvonalcsökkenést jelent. Sajnálatos észrevétel az is, hogy a mai gyerekek általában nagyon keveset tanulnak, és nem fogékonyak az irodalomra, a versekre, de különösen az olvasásra nem. Tanári irányítással talán könnyebb, de otthon nem érdeklik őket a könyvek, nem tudják, milyen jó élmény elmélyülni egy olvasmányban. A nyelvtan más, mert egy kicsit hasonlít a matematikára abból a szempontból, hogy sok esetben szabályokat kell követni, azokat alkalmazni, beépíteni a gyakorlatba. Ez jobban leköti a tanulókat. Az irodalom azonban túlságosan „elméleti” számukra, nem megfogható. Ezért az irodalomóráknak nagyon kreatívnak, gyakorlatiasnak kell lenniük. Nehezíti még a helyzetet, hogy otthon – tisztelet a kivételnek – nem ülnek le házi feladatot írni, tanulni. Nekünk kell az órán megtanítani a lényegét. Minden könnyebb lenne, ha több idő jutna a magyarra, de nagyon alacsony az óraszám, és még ez is csökken majd. Hogyan tanítsunk fogalmazást, szövegértést, olvasást, hogyan bővítsük a gyerekek anyanyelvi ismereteit, hogyan oldjuk meg a szókincsfejlesztést, és még sorolhatnám azokat a feladatköröket, amelyek mind a magyar nyelv és irodalom tanításába tartoznak.

Úgy gondolom, nagy segítség lehetne az ismeretek átadásában, ha lenne idő a dramatizálásra, a drámapedagógia alkalmazására. Bevonni a színjátszás eszközeit a magyartanításba, de nemcsak elméleti szinten, hanem a gyakorlatban is, hiszen sokat segíthetne az önismeretben és az önkifejezésben. Ismerek olyan harmadikos tanulót, aki komoly ekcémával küzdött, sokat szorongott, izgult a tanulás miatt, de miután elkezdett drámacsoportba járni, feloldódtak a félelmei, sikerült megtalálnia a helyét, lassan elmúltak a tünetei. Persze a színjáték benne van a tanmenetekben, de valljuk be, a zsúfolt tananyag mellett aligha jut rá lehetőség. Amikor olvasási, szövegértési nehézségekkel küzdő gyerekeket tanítunk, akkor előtérbe helyezük a problémák megoldását.

Az iskolánkban művészeti alapoktatás is zajlik, ezen belül a dráma és a színjáték egy külön tanszak. Fő feladataink közé tartozik az iskolai ünnepek megrendezése: október 23-i műsor, karácsony, március 15. és egy úgynevezett évvégi vizsgaelőadás. A tanulókkal közösen készítem el a forgatókönyvet, mindenkinek osztok szerepet, és színpadra viszünk sok-sok történetet. Nálunk ebben a formában zajlik a drámaoktatás.

A játékot illetően azt vesszük észre kollégáimmal együtt, hogy sok gyerek nem tud igazán játszani, és nagyon hamar fegyelmetlenül viselkedésbe csap át az órai játék. Nehezen mélyednek el bármilyen feladatban vagy akár játékban, sajnos sokan vannak, akik nem tartják be a játékszabályokat, keresik a kikapukat, kibúvókat, hogyan lehet csalni. Szerintem ez is, mint sok minden más, a kisgyermekkorra vezethető vissza. Megtanítják-e a szülők játszani a gyermekeiket? Leülnek-e melléjük tornyot építeni, babázni, mesét olvasni, beszélgetni?

Hagyják-e a kicsiket elmélyedni az önfeledt játékban, vagy a háttérben szóló televízió hangja folyton kizökkenti őket a játék menetéből?

A tanulókon azt látom, hogy nem olvassák el alaposan a feladataikat, és olyasmiket is megkérdeznek, amelyek pontosan le vannak írva előttük – ha elolvasnák, talán nem tennének fel felesleges kérdéseket, amelyekkel hátráltatják az óra menetét. Az elmélyedésről még annyit, hogy nincs rá igazán idő: milyen jó lenne elmélyedni egy-egy versben, átérezni a hangulatot, elidőzni fontos gondolatoknál, hogy a gyerekek számára mit jelent az adott téma. Ehelyett mindig csak rohanunk, mert sok a tananyag, kevés az óraszám, hamar kicsöngetnek, sietünk a következő tanóra.

Bár mindenkinek ismerős a probléma, szinte közhelyszerű, mégis meg kell még említenem a televízió, a számítógép és a mobiltelefonok negatív hatását. Gyermekeink számára sokkal érdekesebbek a rohanó, színes képek, a gyorsan váltakozó, izgalmas filmek, de különösen a semmiből érkező és oda visszahulló – szépnek tartott – sztárok. Miért vennének elő egy megsárgult, sűrűn teleírt regényt? Az előbbieken említettek másik nagy „előnye”, hogy a gyermekeket megfosztják a gondolkodás terhetől: mindent elmondanak és bemutatnak a képernyőn vagy a monitoron keresztül, készen tálalják a látványt és a tényeket. Ez a fantázia elsorvadásához vezet, ezért képtelen sok gyerek arra, hogy megtanuljon fogalmazást írni. Ráadásul mi hiába próbáljuk gyermekeinket a helyesírásra megtanítani, amikor ők a Facebookon és a mobiltelefonjaikon olyan hibásan írnak, hogy nézni is fájdalmas. Mindent rövidítenek és egyszerűsítenek, csak az a lényeg, hogy ők értsék.

Még számos okot fel lehetne sorolni, miért is van nehéz helyzetben általában a tanítás, olyan okokat, amelyek rajtunk kívül állnak, amelyekről sem a tanulók, sem a tanárok nem tehetnek. De mi vagyunk, akik ebben élünk, és próbálunk eljutni egyről a kettőre, haladni, fejleszteni. A rendszerben leginkább elveszettek maguk a tanulók, azok a gyermekek, akik majd sok év múlva felnőttek lesznek, és boldogulniuk kell ebben a világban, talán kevesebb tudással és ismerettel, mint ahogy mi felnőttünk. Nem tudom, milyen lesz a világ és az oktatás száz év múlva, az is lehet, hogy még ennél is nehezebb lesz, mint napjainkban...

Kívánok minden pedagógus társamnak jobb körülményeket és jobb lehetőségeket.

Tisztelettel:

Budapest, 2012. november 8.

Szarka Tünde
általános iskolai magyartanár

Szarka, Tünde: Current questions about teaching Hungarian. Experience of an educator from the country

Az írás szerzőjéről

Szarka Tünde
KISZI Seregélyesi Közoktatási Központ, Seregélyes, Magyarország
szarkat22[kukac]freemail.hu